

TISKOVÁ ZPRÁVA

Řešení výzkumného záměru „*Nová teorie ekonomiky a managementu organizací a jejich adaptační procesy*“ probíhalo v období let 2005 – 2011. Hlavní důraz byl položen na změny, které v oblasti ekonomiky a managementu českých podniků nastaly v souvislosti s členstvím České republiky v EU a které vyplynuly ze změn paradigmatu ve společenském vývoji.

Jednalo se proto především o změny podnikového mikro a makro okolí. Východiskem byla diskuse Kuhnovy teorie struktury vědeckých revolucí v kontextu názorových proudů na novou teorii ekonomiky a managementu organizací. Globalizace (či interdependence) je bezesporu novým jevem, který svým významem odpovídá změnám tržního prostředí v době průmyslové revoluce. Roste dynamika světového obchodu, rostou přímé investice, dochází k nekontrolovatelnému transferu finančního kapitálu a spekulacím, růstu spotřeby, zároveň pak ke vzniku a rozvoji nových subjektů národního charakteru, světové ekonomické diferenciaci a polarizaci jednotlivých ekonomik, rychlému tempu růstu tzv. emerging economies a dalších symptomů interdependence.

Nová ekonomika je spojena se čtyřmi typickými rysy, a to s důrazem na vysokou přidanou hodnotu, kterou přinášejí zboží a služby, jež úzce souvisejí se znalostmi a vzděláním, zvyšuje se prostor pro agilní firmy, rozvíjí se informační a komunikační technologie zkracující vzdálenosti a v neposlední řadě dochází k výraznému omezení (či dokonce vyloučení) vlivu zprostředkovatelů a jejich služeb.

Nová ekonomika je proto „nová“ jenom a pouze ve smyslu existence nových procesů a jevů, nedochází ke změně základních principů vzájemného působení či fungování ekonomických subjektů. Je nesporné, že typickou vlastností posledních dvou desetiletí je zvyšující se dynamika a turbulence okolí a ke změnám dochází daleko častěji než dříve. Informační smršť je ještě akcelerována rostoucím vlivem médií na rozhodování spotřebitele a chování firem.

Uvedené aspekty globalizace jsou anomáliemi z hlediska společenského paradigmatu ekonomické teorie. Nejedná se však o vědeckou revoluci v pojetí T. S. Kuhna. Mechanismy nové ekonomiky jsou řešením starých ekonomických problémů novými nástroji v rámci platných ekonomických principů. Z výsledků řešení výzkumného záměru *Nová teorie ekonomiky a managementu organizací a jejich adaptační procesy*“ vyplývá, že pokud hovoříme o nové ekonomice, je třeba myslet na tři základní souvislosti vycházející ze skutečné ekonomiky:

Za prvé na fakt, že ekonomika je systém interakcí individualit s asymetrickými znalostmi, schopnostmi, dovednostmi a také s asymetrickým přístupem ke kapitálu, přičemž tyto individuality jsou si ve své většině vědomy, že nejvýraznějšího prospěchu pro sebe dosáhnou přiměřenou kooperací a pouze takovým zneužíváním slabosti druhých, které je nevyřadí jako partnery z kooperačního řetězce. Čili nepovede k tomu, že ostatní s nimi budou kooperaci odmítat z obav, aby nebyly zneužity i jejich slabosti.

Za druhé pak, že míra asymetričnosti spíše roste, než že by klesala. Na jedné straně přibývá obrovské množství informací, které mají ekonomické subjekty k dispozici volně či za úplatu, na straně druhé ale samotné množství informací není nejmenší zárukou, že se asymetrie snižuje. Sledujeme spíše opačný jev, totiž fakt, že v tomto extrémním množství dosažitelných informací se stále obtížněji nacházejí ty, které jsou za a) skutečně podstatné, za b) je těžší přiřadit k sobě ty informace, které mají souvislost a které ve vzájemné interakci vytvářejí informaci novou, informaci vyššího typu. Máme někdy navíc tendenci považovat „informaci“ za něco, co existuje objektivně, bez ohledu na toho, kdo ji vytvořil a kdo ji přijímá. To je, musíme se obávat, velmi hluboký a v podstatě dosti nebezpečný omyl. Není žádná informace „sama o sobě“. Existuje nabídka informací a poptávka po informacích (což

v této souvislosti není nutné chápat za každou cenu jako otázku požadované a nabízené ceny), ale faktem je, že informace bez nabídky informace a poptávky po informaci neexistuje.

Za třetí pak, nemůžeme dokázat, že by změnami v posledních (globalizovaných) letech došlo opravdu k tak zásadní a fundamentální proměně ekonomických vztahů, že bychom měli přepracovat produkční rovnici a na její pravou stranu v nějaké podobě měli vložit „znalosti“ jako nový klíčový parametr produkce¹. Nemůžeme totiž ani dokázat, že by manažeři reálného světa začali používat natolik inovované postupy, které by znamenaly absolutní nesoulad se vším, co tu bylo dříve. Připomeňme v této souvislosti pouze na okraj, že významný americký ekonom Robert Shapiro (poradce demokratických politiků a mimo jiné i bývalý poradce Baracka Obamy), již před drahnou řádkou let prohlásil, že internet nemění ekonomické zákonitosti.

V tomto smyslu slova je tedy „nová ekonomika“ pojmem, který označuje určité stádium ekonomických vztahů, které je aktuální zvláště ve vyspělých zemích.

Rozvoj nové ekonomiky ve všech 27 zemích EU byl zkoumán z 16 dílčích indikátorů a z nich bylo vypočteno celkové skóre. Shrňme-li stručně závěry, pak z hlediska dosažené úrovně rozvoje nové ekonomiky nejdále pokročilo Německo, následované Švédskem. Německá ekonomika patří k evropské špičce z hlediska technologických inovací, výdajích na vědu a výzkum. Na druhém místě pak se umístila skupina zemí západní Evropy (Belgie, Spojené království, Irsko a Francie). Patří sem i Slovinsko a Estonsko, které těží ze spolupráce se severními zeměmi. Třetí skupinu zemí tvoří země střední a východní Evropy (ČR, Slovensko a Maďarsko) a některé země z jihu Evropské unie (Španělsko, Itálie, Malta a Kypr).

Ve vazbě na podnikovou sféru z výsledků výzkumu vyplynulo, že chtějí-li být podniky v nové ekonomice konkurenceschopné, musí reflektovat změněné prostředí a využívat nové nástroje řízení. Mezi jinými jde o aplikaci znalostního managementu, procesního řízení, zavádění excelentních podniků se štíhlou výrobou, především ale řešení problematiky rizika a nejistoty. V oblasti investic by měl být důraz položen na tvorbu a řízení portfolia projektů včetně zpracování postauditů. Řízení rizik podniku, resp. risk management musí být využíván nejen k včasné identifikaci rizik, ale především k včasnému zajištění jejich efektivního řízení. Výkonnost podniků nelze měřit prostřednictvím tradičních měřítek výkonnosti, nýbrž je nutné zohlednit i měkké faktory, které jsou obtížně měřitelné. Významné jsou i sociálně psychologické dimenze podnikání firem přes hranice států, multikulturality, trendy na trhu práce spočívající v modifikaci sociálního statutu zaměstnance, flexibilitě trhu práce a v uplatňování flexibilních forem zaměstnávání včetně internacionalizace se všemi pozitivními i negativními momenty.

Inovační proces je třeba chápat jako ucelený komplex strategií managementu hodnotových inovací včetně řešení vybraných problémů logistiky a dopravy.

Řešení se dotýkalo rovněž terciární sféry a neziskových organizací, v nadnárodním pohledu pak vlivu strukturální politiky Evropské komise na konkurenceschopnost podnikové sféry.

¹ Více o této problematice v textu Jindřicha Špičky „Nová ekonomika z pohledu Kuhnovy teorie struktury vědeckých revolucí“, který je obsažen v publikaci KISLINGEROVÁ, E. A kol. *Nová ekonomika. Nové příležitosti?* Vydané nakladatelstvím C. H. Beck v roce 2011.